

گلپایگان

شهرستان گلپایگان از شهرهای باستانی ایران زمین و اکنون از توابع استان اصفهان است. دانشمندان، شاعران، هنرمندان و کاتبان پرآوازه‌ای که از دامن این خاک برخاسته‌اند موجب زنده ماندن یاد و خاطره این سرزمین در ذهن همه ایرانیان است، تاکنون بسیاری نیز درباره این شهرستان و تاریخ و مردم آن دست به قلم برده‌اند، تعدادی از این آثار بدین قرار است:

۱. توشه‌ای از تاریخ گلپایگان و مردم آن، اکبر افاضلی (۱۳۰۹ ش)، ویراسته فاطمه خوش بخت مروی، چاپ اول، ابجد، تهران، ۱۳۷۳ ش، ۲۳۷ ص، وزیری.
۲. فرهنگ عامه گلپایگان، جواد غیائی، چاپ اول، علم و ادب، تهران، ۱۳۷۸ ش.

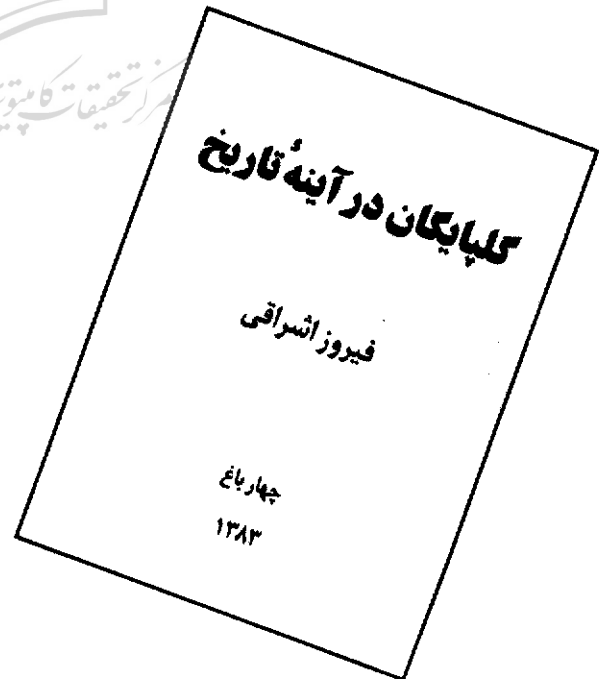
۳. گلپایگان در آینه تاریخ، کتاب مورد بحث.
۴. مجموعه آثار کنگره بزرگداشت علمای گلپایگان، محمدتقی مذهبی و حمیدرضا میرمحمدی و ...، چاپ اول، دفتر کنگره، قم، ۱۳۸۰ ش، وزیری.

البته کتاب‌های مذکور به تاریخ گلپایگان پرداخته‌اند و درباره دیگر مطالب مربوط به این سامان می‌توان به کتاب‌هایی همچون تحقیق در آیشویی خاک‌های شور و قلیایی گلپایگان؛ شناسنامه ایستگاه تحقیقات دامپروری گلپایگان؛ مطالعات نیمه تفصیلی خاک‌شناسی و طبقه‌بندی اراضی منطقه گلپایگان؛ نتایج نهایی اجرای طرح شناسایی زنبورداران بومی منطقه گلپایگان؛ گزارش مطالعات آب‌های زیرزمینی دشت گلپایگان و ... اشاره کرد.

اکنون نویسنده‌ای دیگر با عنایت به نگارش‌های پیش از خود، کتاب گلپایگان در آینه تاریخ^۱ را پدید آورده است،

گلپایگان در آینه تاریخ

محمد رضا زاده‌وش



گلپایگان در آینه تاریخ، فیروز اشراقی (۱۳۰۸ ش)، ویراسته همدم نقه‌ای،^۱ چاپ اول، چهار باغ، اصفهان، ۱۳۸۳ ش^۲، ۱۰۵۶ ص^۳، وزیری.

۱. همسر مؤلف.
۲. در برگه فیبا (فهرست نویسی پیش از انتشار)، ۱۳۸۲ ش.
۳. در برگه فیبا (فهرست نویسی پیش از انتشار)، ۱۰۴۰ ص.
۴. گفتنی است از این پس، این کتاب را به صورت گلپایگان در آینه تاریخ ثبت نموده و در ارجاعات نیز بدین صورت از آن نام می‌بریم.

نویسنده ای که نامش را با ترجمه دو کتاب دیگر نیز عجین یافته ایم:

- اصفهان از دید سیاحان خارجی، آتروپات، ویراسته هم دم نفته ای، چاپ اول، ۱۳۷۸ ش.^۵

- سفرنامه راجر استیونس^۶ یا در سرزمین صوفی بزرگ، در دست ترجمه.

نگاه نخست

این کتاب حجیم در ده فصل و بخش های مختلف ذیل هر بحث به سامان آمده است. خواننده با نیم نگاهی به فهرست موضوعات و مطالب مندرج در کتاب متوجه می شود که شالوده اصلی کتاب، همان نگارش اکبر افاضلی باید باشد و در بررسی های بعدی و جستجو و سنجش بیشتر، این موضوع به اثبات می رسد.

در حقیقت، مؤلف کتاب حاضر، مطالب موجود در نگارش استاد افاضلی را بسط داده یا به روز کرده و گاه چیزهایی نیز به تفاریق بر آن افزوده است که همین موضوع، موجب برهم ریختگی ها و نادرستی های فراوان شده است.

اشتباهات تاریخی

۱. تاریخ وفات میرزا محمدباقر گلشن گلپایگانی، ۱۳۰۵ ق است، نه ۱۲۹۰ ق.^۷

۲. تاریخ وقف نامه مفصل امام زاده هفده تن گلپایگان، روز دوازدهم ذی قعدة است، نه دهم آن ماه.^۸

اشتباهات جغرافیایی

۱. «چهارسوق محله بیدآباد»^۹ وجود ندارد، زیرا چهارسوق محله ای جدای از بیدآباد است.

۲. «مسجد میرزا حسین اصفهانی نرسیده به مسجد سید»^{۱۰} وجود ندارد و مدرسه میرزا حسین، صحیح است.

۳. محمود اشراقی، قله دماوند را فتح کرده است،^{۱۱} نه قله الوند^{۱۲} را.

۴. مردآویج زیاری، حاکم منطقه کرج ابودلف بوده است، نه «مناطق وسیع کر».^{۱۳}

۵. «دارالقران حکیم»^{۱۴} به جای دارالقرآن الکریم، مؤسسه تأسیس شده به دست آیت الله گلپایگانی.

غلط های روی جلد

۱. «آئینه» به جای آینه.

۲. «ولایت ثلاث» به جای ولایات ثلاث.

گذری بر غلط های متن

از اغلاط مطبعی می گذرم، چون دست کم در هر صفحه به چهار نمونه از اشتباه هایی از این دست برمی خوریم؛ در این بخش، تنها نمونه هایی از غلط هایی را ذکر می کنم که به گمانم از غلط چاپی و مطبعی و اشتباه حروفچین گذشته و با کلمه، تفاوتی کلی یافته یا در تمام صفحات تکرار شده یا به نحوی موجب گمراهی خواننده می شود:

۱. «اثنی عشر»^{۱۵} ← اثنی عشری.

۲. «الجمعین»^{۱۶} ← اجمعین.

۳. «الصوأة»^{۱۷} ← الصلاة.

۴. «الضائر»^{۱۸} ← الضمائر.

۵. «البعء»^{۱۹} ← العبد.

۶. «العلام»^{۲۰} ← الاعلام.

۷ و ۸. الف و لام گذاشتن بر سر کلمات فارسی و برداشتن

الف و لام در کلمات عربی^{۲۱} و تکرار آن در هر صفحه و هر سطر.

۹. «المحمد»^{۲۲} ← محمد.

۱۰. «با اتقاء»^{۲۳} ← به اتقی.

۱۱. «بایت»^{۲۴} ← بابت.

۱۲. «بسمه الله الرحمن الرحيم»^{۲۵} ← بسم الله ...

۱۳. «بیته»^{۲۶} ← نییه.

۵. همسر مترجم

6. Roger Stevens.

۷. گلپایگان در آینه تاریخ، ص ۷۱۳.

۸. همان، ص ۲۳۷.

۹. همان، ص ۷۰۱.

۱۰. همان.

۱۱. بنگرید به: فصل نامه کوه، ش ۱۷، ص ۵، زمستان ۱۳۷۸.

۱۲. گلپایگان در آینه تاریخ، ص ۳۰ و ۷۲۹.

۱۳. همان، ص ۹۸۹.

۱۴. همان، ص ۴۰۴.

۱۵. همان، ص ۸۷۳.

۱۶. همان، ص ۷۱۰.

۱۷. همان، ص ۸۷۳ و ۸۸۳.

۱۸. همان، ص ۸۸۲.

۱۹. همان، ص ۷۰۱.

۲۰. همان، ص ۸۷۳.

۲۱. همان، در بیشتر صفحات.

۲۲. همان، ص ۷۱۰.

۲۳. همان، ص ۸۷۴.

۲۴. همان، ص ۸۷۳.

۲۵. همان، در بیشتر صفحات.

۲۶. همان، ص ۷۱۰.



- در صفحات ۸۸۳ تا ۸۸۴ هم تکرار شده اند:
۱. «الصوة» ۶۴ ← الصلاة.
 ۲. «بهم برسانیدند» ۶۵ ← به هم رسانیدند.
 ۳. «حمد علیخان» ۶۶ ← محمد علی خان.
 ۴. «در حالی که» ۶۷ ← در حالی که.
 ۵. «از امجوز» ۶۸ ← از امجوز.
 ۶. «طلب» ۶۹ ← طلباً.
 ۷. «همگی» ۷۰ ← همگی.
 ۸. «تمام» ۷۱ ← تمامی.
 ۹. «تعدید» ۷۲ ← تحدید.
 ۱۰. «سه دانگ مزرعه» ۷۳ ← سه دانگ از جمله شش دانگ مزرعه.
-
۲۷. همان، ص ۷۱۴.
 ۲۸. همان.
 ۲۹. ت.
 ۳۰. گلپایگان در آینه تاریخ، ص ۴۰۳.
 ۳۱. همان، ص ۴۱۴.
 ۳۲. همان، در بیشتر صفحات.
 ۳۳. همان، ص ۲۴۷.
 - ۳۴-۳۶. همان، ص ۸۱۷.
 ۳۷. همان، ص ۷۸ و ۶.
 - ۳۸-۴۰. همان، در بیشتر صفحات.
 ۴۱. همان، ص ۷۳۸.
 - ۴۲ و ۴۳. همان، در بیشتر صفحات.
 ۴۴. همان، ص ۲۴۷.
 ۴۵. بنامهای تاریخی و اماکن باستانی ایران، ص ۶۵.
 ۴۶. گلپایگان در آینه تاریخ، ص ۷۰۶.
 ۴۷. همان، ص ۴۳۱.
 ۴۸. همان، ص ۱۰۵۰.
 ۴۹. همان، ص ۶۹۳.
 ۵۰. همان، ص ۳۷.
 ۵۱. همان، ص ۷۰۱.
 ۵۲. همان، ص ۲۲۶ و ۲۳۱.
 ۵۳. همان، ص ۸۸۲.
 ۵۴. همان، در بیشتر صفحات.
 ۵۵. همان، ص ۹۸۴.
 - ۵۶ و ۵۷. همان، ص ۱۴۵.
 ۵۸. همان، ص ۷۱۰.
 ۵۹. همان، ص ۸۷۴.
 ۶۰. همان، ص ۳۷.
 ۶۱. همان، در بیشتر صفحات.
 ۶۲. همان، ص ۵۰۵.
 ۶۳. همان، در بیشتر صفحات.
 - ۶۴-۷۳. همان، ص ۸۷۲.
۱۴. «پیشگاه» ۲۷ ← پیشگام.
- ۱۵ و ۱۶. نای مربوطه ۲۸ را به صورت مبسوطه ۲۹ نوشتن، مانند «هدایت العباد» ۳۰ ← هدایة العباد و مبسوطه ها را به صورت مربوطه نوشتن مانند «گفتمان مهدویة» ۳۱ ← گفتمان مهدویت.
۱۷. «تصحیح» ۳۲ ← تصحیح.
۱۸. «توین» ← نوین.
۱۹. «ثمامه» ۳۳ ← ثمان مائه.
۲۰. «جلالتحاب» ۳۴ ← جلالت مآب.
۲۱. «جلالتحاب» ۳۵ ← جلالت مآب.
۲۲. «جلالتحاب» ۳۶ ← جلالت مآب.
۲۳. «جوق» ۳۷ ← جوی.
- ۲۴ و ۲۵. «حجت الاسلام» ۳۸ و «حجت الاسلام» ۳۹ ← حجت الاسلام.
۲۶. «خاتم» ۴۰ ← خاتمه.
۲۷. «رویان شناسی» ۴۱ ← رویان شناسی.
- ۲۸ و ۲۹. «سا» ۴۲ و «س آل» ۴۳ ← سال.
۳۰. «سرالوری» ۴۴ ← سرالوری.
۳۱. «شارح» ۴۶ ← شارح.
۳۲. «عده ای» ۴۷ ← عده ای.
۳۳. «علمای تهران» ۴۸ ← علمای گلپایگان.
۳۴. «فتوالتیه» ۴۹ ← فتوالتیه.
۳۵. «قتل و عام» ۵۰ ← قتل عام.
- ۳۶ و ۳۷. «کتیبه» ۵۱ و «کتیبه» ۵۲ ← کتبه.
۳۸. «لعنت الهی» ۵۳ ← لعنت الهی و «اله» ۵۴ ← الله.
۳۹. «متوره» ۵۵ ← منوره.
۴۰. «مجد» ۵۶ ← مجلد.
۴۱. «مجله» ۵۷ ← مجلد.
۴۲. «مصیلاً» ۵۸ ← مصیلاً.
۴۳. «مقام» ۵۹ ← مقامه.
۴۴. «ویرانها» ۶۰ ← ویرانی ها.
۴۵. «یحی» ۶۱ ← یحیی.
۴۶. «یومن» ۶۲ ← یمن.
۴۷. «ذالک» ۶۳ ← ذلک.

بررسی غلطها در هشت سطر از یک صفحه

برای آگاهی بیشتر از ارزش کتاب، لازم دیدم در محدوده کوچکی نیز به بررسی غلطها پردازم؛ لازم به ذکر است صفحه مورد بررسی ما صفحه ۷۸۲ است، ولی این غلطها عیناً

مغلق بودن جملات

نویسنده به طور کلی به سختی می نویسد و در یک کلام با نثر فارسی، مشکل دارد تا آن جا که با مطالعه چند صفحه از کتاب متوجه می شویم که کل کتاب باید دوباره و از نو بازنویسی شود. علاوه بر این در ذیل شرح حال عالمان گلپایگان، تنها چند جمله عربی را از ذریعه نقل کرده^{۷۴} و بدون ترجمه رها ساخته و یا جملات فارسی را از منابع دست چندم آورده و به خیال خود، برای خلاصه نویسی، سطرهایی از نقل قول ها را حذف کرده^{۷۵} و بدین گونه، رشته کلام را به کلی گسیخته است.

نمونه های نثر

۱. ... که کتاب معروفی است دیگر به چاپ رسیده به خط نسخ در سال ۱۳۰۳ می رسد.^{۷۶}
۲. اینک شرح حال رجال نامی علم و دانش و سیاست که از زاده گلپایگان پرورش یافته این دیار هستند.^{۷۷}
۳. «معروف ترین کتاب طنز آقا جمال عقاید النساء یا کلثوم ذهذ است»^{۷۸} که آدمی خیال می کند آقا جمال خوانساری، دانشمند پر آوازه قرن دوازده هجری به کلی به کار طنز و هزل اشتغال داشته است.
۴. شانسی که خمین آورد وجود حضرت امام خمینی و زادگاه ایشان بود.^{۷۹}

تحریف اسناد

۱. در وقف نامه مسجد جامع گلپایگان ذکر شده است که میرزا محمدعلی خان، سه دانگ از جمله شش دانگ مزرعه لره رامش را وقف کرده است،^{۸۰} در حالی که در کتاب حاضر آمده است: محمدعلی خان، تمام سه دانگ مزرعه را وقف کرده.^{۸۱}
۲. در همان وقف نامه ذکر شده است که یک خمس از درآمد مزرعه باید بابت حق التولیه به متولی داده شود،^{۸۲} در حالی که در کتاب حاضر آمده است نیمی از درآمد را باید به متولی بدهند.^{۸۳}
۳. موقوفات مذکور در وقف نامه امام قلی خان بر امام زاده احمد بن علی و شاه زاده ابوالحسن و امام زاده هفده تن است، در حالی که در این کتاب آمده است که موارد وقف، تنها شامل امام زاده هفده تن گلپایگان می شود.^{۸۴}

شیوه های ارجاع

در کتاب حاضر به جای پیروی از یک شیوه واحد با اشکال گوناگونی روبه رو می شویم، از جمله در پانوشت ها گاه منبع مورد ذکر، بر حسب نام نویسنده، نام خانوادگی پدیدآورنده یا

نام کتاب آمده است یا آن که نام اثر را به کلی از خواننده پوشیده داشته است برای مثال:

- «ر. ک. : دکتر محمد مسیبی، خانم مریم شهسواری».^{۸۵}
علاوه بر آن که ویژگی های کتاب شناختی آثار نیز به شدت بر هم ریخته، ناهماهنگ و حتی اشتباه است:
۱. «انتشارات امیرکبیر»^{۸۶} ← کتاب های جیبی، ناشر کتاب سیاحت نامه مسیو چریکف.
 ۲. «انتشارات مردان»^{۸۷} ← انتشارات یزدان، ناشر کتاب هجوم افغان و زوال دولت صفوی.
 ۳. «بگانه ترجمه»^{۸۸} ← بنگاه ترجمه و نشر کتاب.
 ۴. عالم آرای صفوی چاپ بنیاد فرهنگ است، نه چاپ «بنیاد فرهنگی ایران».^{۸۹}
 ۵. ناشر دیوان نجیب الدین جرفادقانی، انتشارات مادر تهران است، نه «انتشارات خواجه».^{۹۰}
 ۶. ناشر کتاب تذکرة القیود اثر شادروان سید مصلح الدین مهدوی، انتشارات ثقفی است، نه ربانی.^{۹۱}
 - ۷ و ۸. از ناشران معتبر، کتابفروشی خیام است، نه «کتاب خیام».^{۹۲}
 - گاهی چند تاریخ به دنبال یکدیگر برای تاریخ چاپ یک کتاب به چشم می آید:
 - «۱۳۲۴ خورشیدی چاپ سوم ۱۳۵۶ خورشیدی».^{۹۳}
یا نام کتاب، این گونه تقطیع شده است:

۷۴. همان، ص ۶۹۶ و ...
۷۵. همان، در بیشتر صفحات.
۷۶. همان، ص ۷۰۸.
۷۷. همان، ص ۷۲۶.
۷۸. همان، ص ۹۵۰.
۷۹. همان، ص ۹۹۱.
۸۰. موجود در آرشیو اداره اوقاف شهرستان گلپایگان.
۸۱. گلپایگان در آینه تاریخ، ص ۸۷۲.
۸۲. موجود در آرشیو اداره اوقاف شهرستان گلپایگان.
۸۳. گلپایگان در آینه تاریخ، ص ۸۷۳.
۸۴. همان، ص ۲۲۷.
۸۵. همان، ص ۶۶.
۸۶. همان، ص ۱۷۵.
۸۷. همان، ص ۱۷۲.
۸۸. همان، ص ۱۳۷.
۸۹. همان، ص ۱۰۴۶.
۹۰. همان، ص ۳۳۱.
۹۱. همان، ص ۶۹۸ و ۱۰۵۰.
۹۲. همان، ص ۳۹۹.
۹۳. همان، ص ۱۷۸.

۱۴. «در دربار سلطان صاحبقران» ۱۰۹ ← سفری به دربار سلطان صاحب قران.
۱۵. «راحه» ۱۱۰ ← رحله ابن بطوطه.
۱۶. «راحة الصدور وایة الصدور» ۱۱۱ ← راحة الصدور و آية السور در تاریخ آل سلجوق اثر راوندی.
۱۷. «زینب المجالس» ۱۱۲ ← زینت المجالس نگاشته مجدالدین محمد حسینی مشهور به مجدی.
۱۸. «سرزمین های خلافت شرقی» ۱۱۳ ← جغرافیای تاریخی سرزمین های خلافت شرقی تألیف لسترنج.
۱۹. «سفینه المحمود» ۱۱۴ ← سفینه المحمود اثر محمود میرزا قاجار.
۲۰. «شارق الشموس» ۱۱۵ ← مشارق الشموس فی شرح الدروس تألیف آقا حسین خوانساری.
۲۱. «ضیع العقود» ۱۱۶ ← صبیح العقود.
۲۲. «کتاب های از عهد عتیق ...» ۱۱۷ ← کتاب هایی از عهد عتیق براساس کتاب مقدس اورشلیم.

«کتابخانه غرب، مدرسه آخوند، همدان، ۱۳۵۳، انتشارات فرهنگ ایران زمین» ۹۴ ← فهرست نسخه های خطی کتابخانه غرب (مدرسه آخوند همدان)، فرهنگ ایران زمین، تهران، ۱۳۵۳.

در بیشتر مواقع در ارجاع به کتاب های چند جلدی، تنها به شماره صفحه منابع اشاره می شود و شماره جلدها ناگفته می ماند.

نام کتاب ها

خواننده با نام کتاب های بسیار جدیدی آشنا می شود و با کمی جستجو درمی یابد که نام بیشتر کتاب هایی که به نحوی به آن ارجاع داده می شود یا سخنی از آن به میان می آید به غلط ضبط شده است:

۱. از آثار ملازین العابدین گلپایگانی، رساله صلاة الجمعة است نه «جمعه». ۹۵

۲. از جمله نگارش های مرحوم شیخ عبدالله گلپایگانی، کتاب التبر المسکوک در حکم لباس مشکوک است، ۹۶ نه «التبر المسلوك». ۹۷

۳. «افاضة التعليقات الفوائد» ۹۸ ← افاضة العوائد، تعلیقة علی درر الفوائد اثر آیت الله گلپایگانی.

۴. «الف لیل» ۹۹ ← الف لیل و لیل.

۵. «الف لیل فارسی» ۱۰۰ ← هزار و یک شب.

۶. «المتعلمین» ۱۰۱ ← تبصرة المتعلمین نوشته علامه حلی.

۷. «الملة الدمشقية» ۱۰۲ ← اللمعة الدمشقية فی فقه

الامامية نگارش مشهور شهید اول.

۸. «به انقراض سلسله صفویه» ۱۰۳ ← انقراض سلسله

صفویه و ایام استیلای افغانه در ایران.

۹. «تاریخ ارک» ۱۰۴ ← تاریخ ارک نوشته ابراهیم دهگان.

۱۰. «تاریخ علمی و اجتماعی اصفهان در قرون اخیر» ۱۰۵

← تاریخ علمی و اجتماعی اصفهان در دو قرن اخیر اثر شادروان سید مصلح الدین مهدوی.

۱۱. «تذكرة الشعراى اصفهان» ۱۰۶ ← تذکره شعراى

اصفهان اثر سید مصلح الدین مهدوی.

۱۲. «توشه ای از گلپایگان» ۱۰۷ ← توشه ای از تاریخ گلپایگان

و مردم آن تألیف اکبر افاضلی.

۱۳. «حدیقة الشعر» ۱۰۸ ← حدیقة الشعرا اثر احمد دیوان

بیگی.

۹۴. همان، ص ۷۰۴.

۹۵. همان، ص ۳۹۱.

۹۶. تاریخ علمی و اجتماعی اصفهان در دو قرن اخیر، ج ۲، ص ۳۸۱.

۹۷. گلپایگان در آینه تاریخ، ص ۳۹۸.

۹۸. همان، ص ۷۲۵.

۹۹ و ۱۰۰. همان، ص ۷۱۲.

۱۰۱. همان، ص ۷۰۸.

۱۰۲. همان، ص ۷۱۱ و ۷۱۲.

۱۰۳. همان، ص ۱۱۳.

۱۰۴. همان، ص ۱۲۵.

۱۰۵. همان، ص ۳۹۷.

۱۰۶. همان، ص ۱۰۵۰.

۱۰۷. همان، ص ۶۹۹.

۱۰۸. همان، ص ۴۵۴.

۱۰۹. همان، ص ۱۰۴۳.

۱۱۰. همان، ص ۱۰۴۱.

۱۱۱. همان، ص ۱۰۴۵.

۱۱۲. همان، ص ۹۷۴.

۱۱۳. همان، ص ۱۰۳.

۱۱۴. همان، ص ۵۱۴.

۱۱۵. همان، ص ۹۵۰.

۱۱۶. همان، ص ۴۱۶.

۱۱۷. همان، ص ۲۷۲.

۱۱۸. همان، ص ۹۵۴.

۲۳. میرزا ابوالقاسم جعفر مشهور به میرکبیر (۱۰۹۰-
۱۱۵۸ق) کتابی در حج نگاشته، نه «کتابی در حق». ۱۱۸
۲۴. «گنجینه دانشمندان» ۱۱۹ ← «گنجینه دانشمندان
نوشته شریف رازی.
۲۵. «معاویه سردهسته جنایتکاران» ۱۲۰ ← معاویه سردهسته
تبهکاران اثر آیت الله وحید گلپایگانی.
۲۶. «من لایحضر الفقیه» ۱۲۱ ← کتاب من لایحضره الفقیه.
۲۷. منهج السداد شرح ارشاد الاذهان است، نه «به
روش شرح کتاب ارشاد». ۱۲۲
۲۸. «موزه های دربار» ۱۲۳ ← موزه هایی در باد اثر بی نظیر
مرتضی فرهادی.
۲۹. «موزه های در یاد» ۱۲۴ ← موزه هایی در باد اثر بی نظیر
مرتضی فرهادی.
۳۰. نگارش مرحوم شیخ عبدالله گلپایگانی، کتاب فصل
القضاء است، ۱۲۵ نه «فصل اقتضا». ۱۲۶

هنرمندان

۱۵. کشف الحجب و الاستار عن وجه الکتب والاسفار
تألیف سید اعجاز حسین نیشابوری کتوری است، نه تألیف
«سید احمد صفایی خوانساری». ۱۴۱
۱۶. «لشگری» ۱۴۲ ← یدالله شکری، کوشنده در چاپ
عالم آرای صفوی.
۱۷. نویسنده بستان السیاحه زین العابدین شیروانی است،
نه «سعید طباطبایی ناینی». ۱۴۳
۱. در ذیل نام هنرمندان ۱۴۴ چنین آمده است: دو کتاب
مجموعه، به خط وی تحریر یافته ... این که کدام مجموعه و با
چه تاریخی و چه سالی و محل نگهداری نسخه خطی آن و مأخذ
نقل قول، ذکر نمی شود.
۲. کتابت قطعاتی را به «مولی ملک محمد جواهری

نام نویسندگان

۱۱۹. همان، ص ۶۱۲.
۱۲۰. همان، ص ۴۱۱.
۱۲۱. همان، ص ۷۰۴.
۱۲۲. همان، ص ۶۹۵.
۱۲۳. همان، ص ۱۰۴.
۱۲۴. همان، ص ۴۰.
۱۲۵. تاریخ علمی واجتماعی اصفهان در دو قرن اخیر، ج ۲، ص ۲۸۱.
۱۲۶. گلپایگان در آینه تاریخ، ص ۳۹۸.
۱۲۷. همان، ص ۶۹۵.
۱۲۸. همان، ص ۱۴۸.
۱۲۹. همان، ص ۱۰۱.
۱۳۰. همان، ص ۴۰۰.
۱۳۱. همان، ص ۸۳۱.
۱۳۲. همان، ص ۱۴۸.
۱۳۳. همان، ص ۶۹۸.
۱۳۴. همان، ص ۱۶۸.
۱۳۵. همان، ص ۶۹۷.
۱۳۶. همان، ص ۱۲۵.
۱۳۷. همان، ص ۴۰۰.
۱۳۸. همان، ص ۹۱۵.
۱۳۹. همان، ص ۷۰۶.
۱۴۰. همان، ص ۶۹۵.
۱۴۱. همان، ص ۹۵۲.
۱۴۲. همان، ص ۱۰۶.
۱۴۳. همان، ص ۹۷۴.
۱۴۴. همان، ص ۷۰۰-۷۲۰.
۱. «احمد علی بن مختار» ۱۲۷ ← احمد بن علی مختار
گلپایگانی (اواسط ق ۱۳) نویسنده منهج السداد فی شرح الارشاد.
۲. «البطری» ۱۲۸ ← طبری.
۳. «اندیشه» ۱۲۹ ← حسن انوشه مترجم کتاب تاریخ ایران از
سلوکیان تا فروپاشی دولت ساسانیان.
۴. «بدبختی» ۱۳۰ ← نوبختی نویسنده رساله علة العلیل.
۵. «بمتون» ۱۳۱ ← آن لمبتون.
۶. «پیرینا» ۱۳۲ ← حسن پیرنیا نگارنده کتاب ایران باستان.
۷. تذکرة القبور اثر شادروان سید مصلح الدین مهدوی به
«سید محمد مهدوی» نسبت داده شده. ۱۳۳
۸. «جابر انصاری» ۱۳۴ ← محمدحسن جابری انصاری.
۹. خدمات متقابل اسلام و ایران اثر مشهور استاد مرتضی
مطهری به «شهید دکتر مفتاح» نسبت داده شده. ۱۳۵
۱۰. «دهگان، متین» ۱۳۶ ← ابراهیم دهگان نویسنده تاریخ
اراک و تاریخ آنجدان.
۱۱. «شهر روزی» ۱۳۷ ← شهر زوری نویسنده کتاب نزهة
الافراح و روضة الافراح.
۱۲. «عباسی» ۱۳۸ ← عباس پرویز نویسنده تاریخ تمدن جدید.
۱۳. «فروغی شاعر» ۱۳۹ ← فروغی بسطامی شاعر نامدار ایران.
۱۴. کتاب تذکرة الفقهاء از علامه حلی در ذیل آثار احمد بن

(۱۰۹۰-۱۱۵۸ ق) در بخش «نخبگان گلپایگان» آمده ۱۶۰ و سپس در بخش «شعرا و نویسندگان خوانسار» هم تکرار شده است. ۱۶۱

تخصصی نبودن

آوردن مطالب نامربوط کم اهمیت و بی اهمیت از ارزش کتاب به نحو چشم گیری کاسته است:

۱. در فهرست گیاهان دارویی گلپایگان و خاصیت طبی آنها ۱۶۲ در ذیل هر گیاهی که در گلپایگان می روید خواص طبی هر یک را به نقل از منابع غیر معتبری همچون پزشکی خانواده و صد گیاه و هزار درمان آورده است، در حالی که صدها منبع دیگر نیز موجود است که همگی آنها خواص دارویی گیاهان مورد ذکر را دربر دارد، مثلاً اگر در گلپایگان تمام گیاهان دارویی می روید حتماً نویسنده قصد داشت که تمامی کتاب های طب قدیم را در کتاب خود درج کند. ذکر خاصیت های گیاهان در صورتی صحیح بود که گیاهی از نوعی خاص بوده و با محصولات دیگر مناطق تفاوت داشته یا به کلی ناشناخته مانده یا تنها در شهر گلپایگان به عمل آمده و انحصاراً در آن جا می روید.

۲. در بخش مؤسسات تمدنی جدید، وضعیت از این هم ناپسندتر است؛ در ذیل هر موضوع، چیزی بیش از دو سطر به چشم نمی آید که مربوط به شهر گلپایگان باشد مثلاً در ذیل

۱۴۵. همان، ص ۷۰۶.

۱۴۶. همان، ص ۷۱۱.

۱۴۷. البته بدون ذکر مأخذ.

۱۴۸. گلپایگان در آینه تاریخ، ص ۵۸۵.

۱۴۹. همان، ص ۶۸۶.

۱۵۰. که اهل کرمان است و نمی دانم در میان شاعران گلپایگان چه می کند.

۱۵۱. گلپایگان در آینه تاریخ، ص ۵۶۸-۵۷۰.

۱۵۲. همان، ص ۷۵۲-۷۵۵.

۱۵۳. همان، ص ۷۲۱-۷۵۱.

۱۵۴. همان، ص ۳۸۸-۴۲۰.

۱۵۵. همان، ص ۷۰۶ و ۷۱۳.

۱۵۶. همان، ص ۴۰۲-۴۰۶.

۱۵۷. همان، ص ۷۲۴-۷۲۶.

۱۵۸. همان، ص ۴۵۲ و ۴۵۵ و ۷۱۲ و ۷۱۳.

۱۵۹. همان، ص ۸۷۲-۸۷۴ و ۸۷۴-۸۸۳ و ۸۸۵.

۱۶۰. همان، ص ۷۲۲ و ۷۲۳.

۱۶۱. همان، ص ۹۵۴ و ۹۵۵.

۱۶۲. همان، ص ۸۹.

شیرازی» نسبت داده، ۱۴۵ در حالی که کاتب این قطعات، محمد کاظم بن محمد حسن گلپایگانی بوده است.

۳. «محمد حسین گلپایگانی» ۱۴۶ ← محمد حسن بن محمد علی گلپایگانی، کاتب مشهور و پرکار قرن چهارده قمری.

شاعران

چون از دیوان هر شاعر بدون در نظر گرفتن هیچ شیوه نامه ای ده ها بیت را تایپ کردن کاری دشوار نیست مؤلف در پاورقی ها کلمات و واژگان را معنا کرده تا کاری انجام داده باشد.

این معانی عموماً به نقل از فرهنگ فارسی دکتر محمد معین آمده است ۱۴۷ و گاه کلماتی که معنا می شوند بسیار ساده اند و معنای آنها بسی دشوارتر از اصل و گاه اشتباهات و نادرستی های بسیار نیز به چشم می آید از جمله «انام» که «آفریدگار» معنا شده است ۱۴۸ یا «کویر» که در مقابل آن می خوانیم: «منظور منطقه نمک لون است» ۱۴۹.

از سویی شعرهای دیگران هم به اشتباه در ذیل نام دیگر شاعران به طبع رسیده است، از جمله شعر سه صفحه ای «علی احمدی کرمانی» ۱۵۰ در ذیل «محمد جواد صافی» ۱۵۱.

تکرار

۱. بخش های «مشاهیر و معارف»، ۱۵۲ «نخبگان گلپایگان» ۱۵۳ و «دانشمندان گلپایگان» ۱۵۴ باید در یکدیگر ادغام شوند.

۲. عنوان «محمد کاظم بن محمد حسن گلپایگانی» به اشتباه دو بار آمده و دو بار به ذکر آثار و شرح حال پرداخته شده است. ۱۵۵

۳. مطالب مربوط به شرح حال آیت الله گلپایگانی یک بار در بخش «دانشمندان گلپایگان» ۱۵۶ و بار دیگر در بخش «نخبگان گلپایگان» ۱۵۷ آمده است.

۴. «میرزا محمد باقر گلپایگانی» همان «میرزا محمد گلشن» است که دو بار به شرح حال او پرداخته شده. ۱۵۸

۵. متن هر یک از وقف نامه های «لهرامش» دو بار درج شده است. ۱۵۹

۶. تصویر وقف نامه امام زاده «هفده تن گلپایگان»، پس از این که در صفحه ۲۳۸ آمده است، در صفحات ۲۳۹ تا ۲۴۱ نیز دوباره تکرار می شود.

۷. شرح حال میرزا ابوالقاسم جعفر میرکبیر

غلط های چاپی است که ذکر حتی گوشه های از آن نیز ناممکن و آزاردهنده است، این دویستی را برای نمونه بخوانید:

من نمی گویم که آن عالی جناب
هست پیغمبر ولی دارد کتاب
مثنوی اوست قرآن مدل
بعضی را و بعضی دیگر را مدل^{۱۷۰}

البته این یکی از اشعار مشهور است، وای به حال اشعار غیر مشهور و شعر شاعران گمنام که مراجعه به دیوان آنها و مقابله اشعارشان نیز برای ما امکان پذیر نیست.

با در نظر گرفتن این نکات می توان نتیجه گرفت بخش حاضر باید در چاپ بعدی کتاب به کلی حذف شود.

فهرست اعلام

پایان بخش کتاب، فهرست اعلام است، تنها شامل نام کسان^{۱۷۱} و جای ها^{۱۷۲} که البته هیچ کارآیی و کاربردی نمی تواند داشته باشد، چون القاب نیز در ترتیب الفبایی منظور شده اند مثلاً آیت الله محمدی در «الف» آمده است نه در «میم»^{۱۷۳} و ...



«پست»، تاریخ تمبر و تلگراف و چاپارخانه و سابقه پیک در ایران و جهان بررسی شده^{۱۶۳} و پس از همه اینها تنها در یک سطر، نام رؤسای اداره پست گلپایگان آمده است.^{۱۶۴}

۳. بخش هایی به تاریخ خوانسار^{۱۶۵} و خمین^{۱۶۶} اختصاص یافته که به بحث گلپایگان و موضوع کتاب حاضر مربوط نبوده و باید در کتاب جداگانه ای بررسی می شد.

۴. مؤلف در بخش پنجم از فصل نخست به «امثال و حکم و تمثیلات رایج در گلپایگان» پرداخته است^{۱۶۷} اما بسیاری از این امثال، تازه نیستند و همان ضرب المثل های رایج در زبان رایج فارسی است که به زبان محلی درآمده اند و گاه تفاوت آنها با اصل ضرب المثل در یک کلمه است مثلاً آب و ... و همین گونه است بخش ششم از همین فصل، زیر عنوان «اصطلاحات عامیانه مردم گلپایگان».^{۱۶۸}

تصویرها و نقشه ها

از بی فایده بودن نقشه های قدیمی که بگذریم، تصاویر اشخاص به صورت بسیار ناهماهنگ و غیر ویرایش شده، در قطع های بزرگ و درشت در میان متن آمده و حتی از تصویر اطفال و کودکان منطقه و دبستانی ها و شاگرد اولی های گلپایگان هم به سبک رپرتاژ آگهی در مجلات بازاری سود جسته است.

نمونه های اشعار

در ذیل معرفی شاعران گلپایگانی^{۱۶۹} اشعار بسیار بلند و خسته کننده ای درج شده و حتی اشعار ضعیف و سخیف معاصران نیز تمام و کمال نقل گشته تا جایی که خواننده در می یابد که چیزی در حدود یک سوم کتاب را این چنین اشعاری اشغال کرده اند و از طرفی، بیشتر این اشعار نیز در دیوان صاحبان آنان درج شده و موجود است و متأسفانه نکته تازه ای دربر ندارد.

بخش حاضر در صورتی مفید می نمود که شامل اشعار شاعران نوپرداز گلپایگان و شاعران بدون دیوان گلپایگان یا دانشمندانی باشد که اشعاری پراکنده سروده اند، ولی شعر آنان در جایی به چاپ نرسیده است.

علاوه بر این، اشعار مذکور به کلی مخدوش و پراز

۱۶۳. همان، ص ۹۰۶-۹۱۱.

۱۶۴. همان، ص ۹۱۱.

۱۶۵. همان، ص ۹۳۱-۹۶۹.

۱۶۶. همان، ص ۹۷۰-۱۰۰۸.

۱۶۷. همان، ص ۳۰۷-۳۲۴.

۱۶۸. همان، ص ۳۲۵-۳۸۷.

۱۶۹. همان، بخش دوم از فصل پنجم، ص ۴۲۱-۶۸۷.

۱۷۰. همان، ص ۶۳۹.

۱۷۱. همان، ص ۱۱۳ و ۱۰۳۱.

۱۷۲. همان، ص ۱۰۳۳-۱۰۳۹.

۱۷۳. همان، ص ۱۰۱۴.